

v
sc
d

Cabaret
prijzen

JURYRAPPORT

Theaterseizoen 2021-2022

Voorwoord

De VSCD Cabaretprijzen worden uitgereikt als erkenning van het genre cabaret als kunstvorm en om deze als podiumkunst beter te profileren. Wij willen als vertegenwoordiger van de podia het genre versterken en de theatermakers eren, niet alleen met de prijzen maar ook met de nominaties. In dit juryrapport staan welverdiende lovende woorden over alle genomineerden van het afgelopen theaterseizoen 2021-2022.

De Poelifinario's in de categorieën Entertainment, Engagement en Kleinkunst worden toegekend aan de theatermaker(s) met het meest indrukwekkende programma van het afgelopen theaterseizoen. De verdeling van de voorstellingen in deze categorieën wordt in samenspraak met de impresario's gedaan.

De Neerlands Hoop wordt toegekend aan de theatermaker(s) die het grootste toekomstperspectief heeft/hebben laten zien in het afgelopen theaterseizoen.

De jury en de signaleringscommissie hebben gezamenlijk meer dan 75 voorstellingen bekeken en vanuit hun vakkennis een keuze gemaakt voor de genomineerden en de uiteindelijke winnaars.

Wij als VSCD danken alle juryleden hartelijk voor hun inzet en toewijding en we hopen alle genomineerden nog vaak te ontvangen op één van de bij ons aangesloten podia.

Gabbi Mesters, directeur VSCD

De VSCD Cabaretjury 2021-2022 bestaat uit:

Nico Baars (voorzitter) - directeur Cultuurbedrijf Tiel.

Charlotte Louwers - directeur De Bussel.

Rob van Wijk - directeur Theater de Stoep.

Mike Peek - recensent Het Parool.

Marijt Helmink - directeur Theater de Storm.

Joris Kemps - directeur/programmeur Hof 88.

Victorine Plante - Actrice en zakelijk leider Theater Aluin.

De genomineerde programma's voor de Poelifinario Engagement zijn:

Peter Pannekoek - Nieuw bloed (oudejaarsconference 2021)

Als Peter Pannekoek al enige zenuwen voelde voor zijn eerste oudejaarsconference weet hij die goed te verbergen. In een prachtig decor, dat met de val van het Capitool een pijnlijk scharnier tussen heden en verleden symboliseert, fileert de cabaretier 2021 alsof hij nooit anders heeft gedaan.

Pannekoek werd bekend met harde roasts, maar zijn eerste oudejaars is juist prettig genuanceerd. Hij zoekt verbinding tussen de kampen die in ons land steeds vaker tegenover elkaar lijken te staan. Daarbij is een belangrijke rol weggelegd voor twijfel en zelfonderzoek. Is wat je denkt eigenlijk wel terecht? Schuiven we verantwoordelijkheid niet te makkelijk af op anderen? Het is een sterk verhaal, dat nog aan kracht wint door de tegenstelling tussen de vaak harde stijl en de goed doordachte inhoud. Aan de oppervlakte blijft hij de uitdagende jonge hond, daaronder laat Pannekoek zien dat hij veel te melden heeft.

Nieuw bloed is zo een erg knap oudejaarsdebuut, waarmee de cabaretier een volgende stap zet in zijn stormachtige ontwikkeling. Hij legt vingers op talloze zere plekken en vergeet ondertussen niet om veel goede grappen te maken.

Tim Fransen - De mens en ik

Na twee door oude filosofen gedomineerde programma's durfde Tim Fransen het roer om te gooien. In *De mens en ik* wordt hij door buitenaardse wezens zélf aangesteld als wijsgeer. Fransen moet een belangrijke vraag beantwoorden: doen Homo sapiens meer kwaad of meer goed op aarde? Binnen dat raamwerk wisselt de cabaretier scherpe analyses over de mens af met hilarische verhalen op microniveau.

Dit is vermoedelijk de meest toegankelijke voorstelling die Fransen ooit maakte. Wie voorbij de grappen kijkt, ziet dat het misschien ook wel zijn meest relevante is. Door filosofie te combineren met de schijnbare eenvoud van Disney-liedjes maakt hij gecompliceerde denkbeelden invoelbaar en toegankelijk voor een breed publiek. En met de vergelijking tussen onze zogenaamd primitieve voorouders en ons hedendaags geklungel bewijst hij dat vooruitgang een zeer relatief begrip is.

De mens en ik laat zien dat Fransen blijft groeien. En dat hij een prominente vertegenwoordiger is van een nieuwe generatie cabaretiers, voor wie het cynisme geen eindstation meer blijkt te zijn. Fransen mag veel kritiek hebben op de mens, het is wel opbouwende kritiek. Hij wijst lichtpunten aan en biedt daarmee hoop voor de toekomst.

André Manuel - Sneu

Je kunt over vrijwel elke voorstelling van André Manuel zeggen dat hij niet geschikt is voor tere zieltjes. Zijn confronterende, niemand ontziende stijl zorgt ook na al die jaren nog voor voelbaar ongemak in de zaal. Het woord fulmineren lijkt voor hem uitgevonden. Na afloop vraag je je soms af of hij zijn publiek nou minacht of juist zielsveel van ons houdt.

Meer dan zijn eerdere voorstellingen wijst *Sneu* in de richting van dat laatste. Ook nu komen er weer grappen en beledigingen langs die je bij geen enkele collega hoort. Wie bereid is om voorbij zijn verontwaardiging te kijken, ziet echter een cabaretier die het beste voorheeft met de wereld. Achter de harde taal schuilt diep engagement en wie goed luistert, wordt deelgenoot van persoonlijk verdriet en de daarbij horende emoties.

Eenzaamheid, hunkering, het verlies van een ouder: Manuel behandelt universele thema's op een hoogst individuele manier. Met zijn spannende vorm en spel gaat hij onvermoeibaar tegen de brave tijdsgeest in, maar de basis is altijd menselijkheid. Het lied waarin Manuel zijn liefde voor het theater bezingt, zindert daarom nog dagenlang na.

Wim Helsen - Niet mijn apen, niet mijn circus

Niet mijn apen, niet mijn circus is misschien wel de meest ambitieuze voorstelling die Wim Helsen ooit maakte. Wat begint met een schijnbaar terloopse anekdote blijkt het startpunt van een absurdistische, bijna psychotische ervaring, die zich pas na afloop enigszins laat duiden. Helsen schetst een even grappig als ontroerend beeld van de mens, die klemzit in zijn eigen wanen en niet doorheeft dat er ook andere paden zijn om te bewandelen. Paden die misschien wél naar geluk leiden.

De Vlaming bespeelt zijn publiek op meerdere niveaus. Intellectueel gezien moet je soms hard werken om hem te kunnen volgen, vergelijkingen met Kafka en Beckett dringen zich op, maar op emotioneel vlak raak je de verbinding nooit kwijt. Dat komt natuurlijk door zijn acteertalent. Helsen is een unieke performer. Er is niemand die zoveel spanning creëert door alleen maar over het podium te lopen of zijn haar uit zijn gezicht te halen.

Realiteit en fantasie lopen door elkaar en blijken uiteindelijk, als Helsen even persoonlijk wordt, van even grote betekenis. De grenzen van het genre cabaret zijn alle vele malen opgerekt, maar nog nooit in deze richting.

Pieter Derks - Uit het niets

Als we problemen niet echt kunnen of willen verhelpen, blijft er maar één alternatief over: de beeldvorming veranderen om een oplossing te veinzen. Dat gebeurt in de huidige samenleving dan ook massaal. In *Uit het niets* laat Pieter Derks haarscherp zien hoe deze schijnveiligheid ons dichter en dichter bij de afgrond brengt. Er zijn te veel mensen die praten en te weinig mensen die doen. Te veel mensen die wegstijven en te weinig mensen die écht kijken.

In het verleden stond Derks meestal alleen op het podium. Ditmaal heeft hij een driekoppige band bij zich, die de voorstelling van extra dynamiek en een groter geluid voorziet. In de conferences blijft de cabaretier doorgaans zijn genuanceerde zelf, waardoor de incidentele harde grappen nog lang door je hoofd blijven spoken.

Derks werkt zijn thema inhoudelijk bovendien slim en begrijpelijk uit, door persoonlijke ervaringen te koppelen aan de maatschappij als geheel. De cabaretier vertelt zijn sombere verhaal met veel humor, maar waakt tegelijk voor een relativerende knipoog. Die zou je immers kunnen aanzien voor misplaatst optimisme. Dit is de meest alarmerende voorstelling van Derks tot nu toe. En misschien wel zijn beste.

Sanne Wallis de Vries - Kom

We zijn gewend dat cabaretiers een helder standpunt uitdragen, maar wat als zij het ook niet meer weten? Sanne Wallis de Vries verheft twijfelen en nuanceren tot kunstvorm. Dat zorgt voor een spannende, activerende voorstelling die hopelijk aan het denken zet over al te starre meningen, maar ook bijzonder vermakelijk blijkt.

Wallis de Vries laat zien dat je juist door de twijfel te erkennen volledig in balans kunt komen. Al even verrassend is haar pleidooi voor meer onverschilligheid. Waarom trekken we ons zoveel aan van wat anderen vinden of doen als dat niets met ons te maken heeft? Ze vindt daarbij een goede sparringpartner in haar dochter, die vijftiger Wallis de Vries blijft uitdagen om het nieuwe te omarmen. Het moederschap loopt sowieso als een veelzijdige rode draad door de voorstelling. Zonder weg te lopen voor conflicten, laat de cabaretière op grappige en liefdevolle wijze blijken hoezeer ze door haar kroost wordt geïnspireerd.

Naast de prikkelende inhoud bevat *Kom* knappe imitaties, hilarische raps, en uiteindelijk een doldrieste gedaanteverwisseling met een serieuze boodschap. Wallis de Vries houdt vele ballen tegelijk in de lucht en toont zo opnieuw aan dat ze een vakvrouw is.

De winnaar van de Poelifinario 2022 in de categorie Engagement is Tim Fransen met *De mens en ik*.

De genomineerde programma's voor de Poelifinario Entertainment zijn:

Richard Groenendijk - Voor iedereen beter

Richard Groenendijk is al jaren één van de beste entertainers van Nederland. Ook in *Voor iedereen beter* geeft hij weer de indruk dat je bij hem aan de keukentafel zit met een glas wijn en nog 600 andere mensen. Te midden van een fraai, Versailles-achtig decor trakteert Groenendijk zijn gasten op hilarische conferences, een stortvloed aan beledigingen en een paar prachtige liederen.

Ik hoop het wel, geschreven door Jan Beuving en gecomponeerd door Rutger de Bekker, mag zeker niet onvermeld blijven. Het is een groot talent om de juiste mensen om je heen te verzamelen en dat talent bezit Groenendijk absoluut. Het nummer vormt een onmisbare schakel in een zeer zorgvuldig samengesteld programma.

Dit is daarnaast ook de meest persoonlijke voorstelling die hij ooit maakte. Op meerdere momenten is de strijd zichtbaar die Groenendijk levert tegen zichzelf, al dan niet imaginaire vijanden en de misvatting dat het volk inferieur is aan de elite. Daarbij houden ontroerende zelfkennis en geestige zelfspot elkaar mooi in evenwicht.

Deze subtiele rode lijn laat zien dat Groenendijk zich blijft verbeteren en tilt dit programma nog boven zijn eerdere werk uit.

Alex Klaasen - Snowponies

Na twee voorstellingen met een duidelijk geëngageerde bodem kiest Alex Klaasen dit keer vol voor het amusement. Daardoor weet hij tóch weer te verrassen. Het vieren en bespotten van Kerstmis is een fijne Hollandse traditie die hem alle ruimte geeft om flink uit te pakken. Geen heilig huisje staat aan het einde van de voorstelling nog overeind. De uitstekende wisselwerking met zijn grotendeels nieuwe medespelers is daarnaast een plezier om naar te kijken.

Ook de sfeervolle decors en de kostuums zijn net als de tragikomische sketches zelf wederom van hoog niveau. Meligheid is dit keer het belangrijkste ingrediënt, maar zeker de liedjes zorgen ook regelmatig voor een brok in de keel. In het even hilarische als ontroerende liefdesduet tussen twee smeltende sneeuwpoppen weet Klaasen zelfs alle snaren tegelijk te bespelen.

Snowponies is zo een feest voor oog, oor en hart en laat zien dat Klaasen de bodem van zijn schatkist nog lang niet heeft bereikt. In een moordend tempo en met veel zelfspot boort hij nieuwe invalshoeken aan. De moderne revue is bij hem in uitstekende handen.

**De winnaar van de Poelifinario 2022 in de categorie
Entertainment is Richard Groenendijk met *Voor iedereen beter*.**

De genomineerde programma's voor de Poelifinario Kleinkunst zijn:

Joost Spijkers - Hotel Spijkers

Met zijn derde voorstelling laat Joost Spijkers zien dat kleinkunstconcerten meer kunnen zijn dan een stapel mooie liedjes. *Hotel Spijkers* is totaaltheater, waarin teksten, animaties, muzikanten en een bijzondere performance van de frontman elkaar continu versterken. Spijkers heeft een intrigerende melancholie om zich heen hangen, die doet denken aan Charlie Chaplin. Het is een combinatie van kracht en kwetsbaarheid, van pijn en genot. Elk gebaar maakt indruk.

Als toeschouwer word je zo heen en weer geslingerd tussen pure levenshonger en de schaduwzijde van het bestaan. Dat was ook al zo in zijn vorige voorstellingen, maar Spijkers vond een sterke nieuwe vorm. Zijn liefde voor de Balkan is verweven in een fraaie, onnadrukkelijke verhaallijn over een man die kletsnat aankomt bij zijn hotel en verward de nacht induikt. Het publiek krijgt zo precies voldoende context om alle emoties te kunnen plaatsen.

Peer Wittenbols schreef opnieuw schitterende liederen voor Spijkers. Het Annie M.G. Schmidtprijs-winnende *Welkom thuis*, waarin Magere Hein met veel genoegen zijn wapenarsenaal bespreekt, balt de voorstelling fraai samen. *Hotel Spijkers* draait om tegenstellingen. Het leven en de dood dansen samen op tafel.

Alex Roeka - Nieuwe dromen

Het is geen gemakkelijke taak om melancholie en levenslust binnen één voorstelling te verenigen. Toch slaagt Alex Roeka daar met *Nieuwe dromen* glansrijk in. Vanuit verlopen cafés zingt hij zijn 77-jarige hart leeg zonder het heden of de toekomst als minder belangrijk te beschouwen.

Roeka's breekbare, maar toch krachtige stemgeluid geeft extra diepte aan poëtische teksten over onder meer het genot en de pijn van grootse liefdes. Omdat de zeer persoonlijke verhalen en liederen naadloos in elkaar overgaan, krijgt de voorstelling het karakter van een ontroerende theaterbiografie. Zijn relaas zit uiteraard vol fraaie hoogte- en schurende dieptepunten, die vaak verrassend dicht bij elkaar liggen. Dankzij de zorgvuldig gekozen woorden houdt de troubadour het sentiment in toom.

Zowel inhoudelijk als muzikaal tapt Roeka uit veel verschillende vaatjes. We gaan van rock naar reggae en van een volbloed protestlied terug naar country. Dat hij al die verschillende genres de baas is, ze zelfs helemaal eigen maakt, zegt veel over Roeka's karakter en dat van dit programma. Hij is een unieke zanger, die danst met de duisternis, maar zijn ogen openhoudt voor het licht.

De winnaar van de Poelifinario 2022 in de categorie Kleinkunst is Alex Roeka met *Nieuwe dromen*.

De genomineerde theatermakers voor de Neerlands Hoop zijn:

Kirsten van Teijn - (S)EXPERIMENT

Kirsten van Teijn was burgerlijk tevreden met haar vent toen ze plots als een blok viel voor een vrouw. Wat doe je dan? Negeer je je gevoelens, ga je weg bij je vriend of zoek je een onorthodoxe levensvorm waarin beide relaties naast elkaar mogen bestaan?

Van Teijn koos, gelukkig, voor dat laatste. In *(S)EXPERIMENT* doet ze kwetsbaar maar lichtvoetig verslag van een zoektocht die we nooit eerder zagen in het cabaret. Een zoektocht die voor een grote groep bezoekers meer zal zijn dan alleen amusement. In dialoog met de zaal doorbreekt de cabaretière een taboe. In maatschappelijk, maar zeker ook in persoonlijk opzicht.

Het programma heeft een erg mooie opbouw en dynamiek, waardoor haar blik bijna vanzelfsprekend de onze wordt. Zonder te oordelen laat Van Teijn met rake metaforen zien hoe mensen zich wanhopig vastklampen aan hun eigen waarheid en verworvenheden. Dat maakt *(S)EXPERIMENT* tot een moderne en urgente voorstelling. De fysiek sterke Van Teijn is gegroeid in haar eigenheid en vond een opzweepende vorm waarin al haar talenten op hun plek vallen. Ze viert de duoliefde uitbundig zonder het moeilijke traject ernaartoe te negeren.

Alex Ploeg - EGO

Alex Ploeg is in *EGO* veel meer dan zomaar een antiheld: hij werpt zich op als woordvoerder van de onzekere man. Het zijn immers niet alleen vrouwen die langs een maatschappelijke meetlat liggen, ook de andere sekse dient aan bepaalde standaarden te voldoen. Zelfs als ze helemaal niet bij hem passen.

Ploegs onzekerheid hoor je terug in een slimme, beklemmende voice-over die hem voortdurend bekritiseert. Binnen deze spanningsboog heeft hij alle ruimte om zijn theaterpersona verder uit te diepen. Hij zet inhoudelijk een flinke stap voorwaarts met dit heerlijk gepolijste programma, waarin zuivere kwetsbaarheid en gênante verhalen hand in hand gaan. De zeggingskracht van zijn materiaal vaart daar wel bij: Ploeg ontwikkelt zich van pure comedian naar allround cabaretier.

Zijn grappen hebben gelukkig niets aan souplesse of vindingrijkheid ingeboet. Ploeg is nog altijd zeer bedreven in slapstick, of het nu gaat om de fysieke of de verbale vorm. Met grote gebaren en onverwachte wendingen trekt hij je zijn universum in, dat weliswaar absurd overkomt, maar toch altijd herkenbaar blijft. Tel daar zijn muzikaliteit bij op en het is duidelijk dat Ploegs belofte alleen maar groter wordt.

De winnaar van de Neerlands Hoop 2022 is Kirsten van Teijn met (S)EXPERIMENT.